

Bolu- Mudurnu Yerleşiminde Kadınların Dış Mekân Kullanımları

Cansu DİNÇTÜRK¹, Sebahat AÇIKSÖZ^{2*}

¹Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, 74100, BARTIN

²Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, BARTIN

Öz

Toplumsal cinsiyet kalıpları ve geleneksel yaşantının sebep olduğu cinsiyete dayalı iş bölümleri kamusal-kentsel alanların daha çok erkek egemen bir yapıya sahip olması nedeniyle kadınlar mekânsal haklarının kullanımı konusunda dezavantajlı konuma düşerek özel alana ait görülmektedir. Bu durum geleneksel yaşam tarzının sürdürülmekte olduğu bazı kırsal yerleşimlerde kadının dış mekân kullanımında olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Bolu İli Mudurnu İlçesi'ndeki kadınların Kadın Dostu Kent Planlama ve Tasarım ölçütleri temel alınarak geliştirilen önerilerle kamusal alanda daha avantajlı duruma getirilmesi, kentsel yaşanabilirliğin her iki cinsiyeti de gözeterek şekilde geliştirilmesidir. Araştırma veri toplama, analiz, değerlendirme ve sonuç-önerilerin sunulması olarak 4 aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamada farklı sosyal statüdeki 20 kadınla Kadın Dostu Kent Planlama ve tasarım ölçütleri baz alınarak geliştirilen derin mülâkat çalışmasından yararlanılmış ve kadınların Mudurnu'da dış mekân kullanımına ilişkin mekânsal zonlamalar yapılmıştır. Bu çalışmanın UNESCO Dünya Miras Alanları Geçici Listesi'nde yer alan Türkiye'nin 15. Sakin Şehir'i unvanını almış Mudurnu İlçesi'nin gelişiminde etkili olacağı ve bu bağlamda kadınların dış mekân ihtiyaçları dahilinde değil, idealleştirilen mekânlar sayesinde aktif bir şekilde kullanabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmanın farklı alanlar için de örnek teşkil edeceği ve yaşam standartlarını cinsiyet eşitliği açısından artıracığı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, mekân, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın dostu kentler, Mudurnu.

Outdoor Usage of Women in the Settlement of Bolu-Mudurnu

Abstract

Gender stereotypes and gender-based business segments caused by traditional life are seen as belonging to the private sphere because they fall into a disadvantageous position regarding the use of spatial rights, as public-urban areas are mostly conceived as male-dominated "masculine" structures. This situation causes negative effects on outdoor use of women in some rural settlements where traditional life style is maintained.

The main purpose of this study is to bring women in Mudurnu district of Bolu province to the advantage of the public area with the suggestions developed on the basis of the Women Friendly City Planning and Design Criteria, and to improve the urban livability so that both genders can be observed. The research was carried out in 4 stages as data collection, analysis, evaluation and presentation of results-suggestions. In the study, a deep interview study was carried out based on the criteria of Women Friendly City Planning and Design with 20 women of different social status in the data, and the spatial zoning for women's outdoor use was given. It is the opinion of authors that this study will affect the development of Mudurnu district being 15th Cittaslow region in Turkey and is placed in the Temporary World Heritage List. It is thought that the Mudurnu District, which deserves its title, will be influential in its development, and in this context, women can actively use outdoor space not only within their needs but also through idealized spaces. It is anticipated that the work will be an example of raising awareness for different areas and will equalize living standards to one another.

Keywords: Woman, space, gender equality, women-friendly cities, Mudurnu.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Sebahat AÇIKSÖZ (Dr.); Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı
Bölümü, 74100, Bartın-Türkiye. Tel: +90 (378) 223 5115, Fax: +90 (378) 223 5062,
E-mail: saciksoz@bartin.edu.tr ORCID No: 0000-0002-2673-9239

Geliş (Received) : 15.08.2018
Kabul (Accepted) : 09.10.2018
Basım (Published) : 15.12.2018

1. Giriş

Kadınların kentsel mekânda “adil” bir şekilde yer almasında yaşanabilirliği hedef çalışmaların önemi büyüktür. Bu kapsamda Habitat III Konferansı’nda kabul edilen Yeni Kentsel Gündem (YKG)’in vizyonu “herkes için kentler” olarak belirlenmiştir. Bu vizyon ile “yaşı ve cinsiyeti önceleyen, sürdürülebilir” yaklaşımlar doğrultusunda “daha kaliteli ve daha yeşil bir kentsel gelecek” planlanmaktadır (Sarı vd., 2018). Onuncu Kalkınma Planı’nda da kentte yaşayan her birey için refah seviyesi yükseltilmiş sağlıklı, güvenli ve sosyal bir yaşam ortamı oluşturulması hedeflenmiş “yaşanabilir çevre” konusuna önem verilmiştir. Bu kapsamda kentsel alanlar barındırdıkları bütün bireyler için yaşanabilir olmalıdır. Yaşanabilirliğin sağlanmasında toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının izlenmesi önem taşımaktadır (Kiper vd., 2016). Modern toplumlarda yaşantının cinsiyet eşitliği gözetmeyecek şekilde kamusal ve özel alan dahilinde ayrılması ve şekillenmesi, erkeğin kamusal alana ait görülerek kadının özel alana “hapis” olması sonucunu doğurmuştur (Şahin, 2012). Mekânlar kullanıcılarını içine çekip güçlendirebileceği gibi ayırıcı kurallarla şekillenip dışlayıcı bir nitelik üstlenebilmektedir. Bu durum ataerkil toplum yapısı ve katı kurallar kadının mekânsal hareketliliği üzerinde kısıtlayıcı etkilere neden olmaktadır (Akgül, 2011). Bu kısıtlayıcı etkiler ise; kadınların ve erkeklerin dış mekân ile olan ilişkilerinde farklılıklar oluşturmıştır (Altay Baykan, 2015). Alison Blunt, Gillian Rose, Doreen Massey ve Linda McDowell gibi feminist coğrafyacılar tarafından, farklı cinsiyet gruplarının mekânsal deneyimlerinin de farklı olduğuna, mekân ve toplumsal cinsiyetin birbirleriyle etkileşim halinde olduğuna ve bu kapsamda mekânın toplumsal cinsiyeti şekillendirip, yeniden ürettiğine dair çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Schick, 2016). Ülkemizde ise kadın çalışmaları akademik alanda 1970’lerin sonlarında görünür hale gelmiştir (Sancar, 2011). Alkan (2011)’a göre kadın-mekân analizlerine ilişkin ilk çalışma Özgüç’ün (1998) Kadınların Coğrafyası’dır. Ülkemizde yapılan akademik ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK)’nın çalışmalarında aktif olarak taleplerini dile getiren kadın sayısının azlığı gibi nedenler ile kentin şekillenmesinde kadınların istek ve taleplerine yeteri kadar yer verilemediği vurgulanmaktadır. Bu durum kadının kamusal mekânı etkin olarak kullanamamasının bir diğer sebebi olup, dış mekânın daha çok eril bir yapıya bürünmesiyle sonuçlanmaktadır (Şafak, 2013). Kamusal alanlar bireylere sosyalleşme, fikir ve düşüncelerini paylaşma imkânları sunan alanlardır ve bu bağlamda kadınların bu alandan soyutlanması imkânsızdır (Özdemir, 2009). Kadınların kamusal alan kullanımında sınırlandırıcı bir etki yapacak “pembe minibüs, metrobüs, taksi ve kadın parkları” gibi her türlü eylem “Sosyal dışlama” örneğidir (Akın, 2009). Kadını toplum yaşantısından soyutlayan uygulamalar yerine aileleriyle birlikte ya da kendi başlarına kullanabileceği düzeyde güvenlik ve konforun sağlandığı mekânlar oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda kadının kentsel görünürliğini artırmaya yardımcı olacak; görsel ve estetik açıdan hitap eden, erişilebilir, yaya öncelikli, sürdürülebilir, ekonomik değerlerin dikkate alındığı, güven duygusunun hissedildiği, dinamik, sağlıklı ve kişilerin kendilerini mutlu hissedebileceği mekânlar tasarlanmalıdır. Mekânların tasarlanma süreçlerinde cinsiyet eşitliği yaklaşımı kamusal alanda eril yapıya son verilmesi adına geliştirilen “Kadın Dostu Kentler” projesi önderliğinde belirlenen ölçeklerde ulaşım, kentsel hizmetler, yeşil alanlar, kamusal alanlara yönelik çeşitli çözüm önerileri sunulmalıdır (Kiper vd., 2016). Eşitlikçi bakış açısının önemsendiği kadın dostu yaklaşımların izlenmesi ve uygulanabilirliklerinin sağlanması hususunda; kadınların karar alma organlarına katılımı sağlanmalı, sunulan hizmetlerin cinsiyet eşitliği kapsamında değerlendirildikten sonra uygulanması gerekmektedir (Yıldız, 2009).

Gelişmiş ülkelerde güncel ve önemli bir konu olarak ele alınan ve kentlerin yaşam kalitesi için de gösterge özelliği taşıyan kadın dostu yaklaşımların ülkemizdeki yerleşimlerde de yaygınlaştırılması zorunludur. Bu bakış açısı ile planlanan araştırmada, Türkiye Ekonomik Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından 2011 yılında kadın güçlenme potansiyeli yüksek olarak tespit edilmiş olması nedeniyle (Demirdirek ve Şener, 2014) Bolu İli’nin Mudurnu İlçesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Araştırmada; Bolu İli’nin Mudurnu İlçesi’ndeki kadınların dış mekân kullanım durumları ve olanaklarının nasıl geliştirilebileceği Peyzaj Mimarlığı açısından kadın dostu kent planlama ve tasarım ilkeleri kapsamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından (2006-2014 yılları arasında) gerçekleştirilen “Kadın Dostu Kentler Projesi”nde yer alan yurt dışı ve yurt içi örneklerden yola çıkılarak kadın dostu kentlerin kadınlara sunduğu ayrıcalıklar saptanarak, “Mudurnu yerleşiminde yaşayan kadınların yaşam standartlarının eşitlenmesi açısından kamusal alanların kadınlar tarafından nasıl daha adil kullanılabilir?” sorusuna yanıt aranacaktır.

Toplumsal Cinsiyet

Bireylerin sahip olduğu hiçbir özellik biyolojik anlamda kadın veya erkek olmaları kadar belirgin değildir. Cinsiyet kavramı sadece biyolojik farklılıkları ifade etmeyip aynı zamanda bireyin yaşamının ilk anından itibaren toplumsal bir kavram haline gelerek anlam kazanmaya başlamaktadır (Vatandaş, 2011). Bireylere toplumsal yaklaşımları sonucunda sahip oldukları cinsiyet özelliklerine uygun birtakım roller üstlendirilmekte ve bireyler bu rolleri sanki normal ve olması gereken bir durum gibi algılamakta ya da anormallik yaratmamak adına kabul etmek zorunda kalmaktadırlar. Geliştirilen bu toplumsal davranış biçimleri ve roller toplumsal cinsiyet (*gender*)

kavramı olarak adlandırılmaktadır (Dublen, 2014). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kavramının ataerkil toplum yapısından beslendiği söylenebilir. Ataerkil toplum yapısı ile erkek ve kadının toplumsal yapıdaki yer ve konumu keskin çizgilerle ayrılmakta ve bu ayrım sonucunda kadın sosyal yaşantıdan soyutlanarak erkeğin gölgesinde kalmaktadır (Bora, 2008a). Bu kapsamda toplumsal cinsiyet rolleri kadını özel alana hapsedmiş ve “karılık, annelik, temizlik, yemek” gibi daha birçok sosyal yaşantı sorumluluğunun gölgesinde bırakmıştır. Sosyobiologlara göre; kadın doğurabildiği ve bebeklerini besleyebildiği için daha ilgili ve sorumluluk üstlenmeye daha yatkındır (Dökmen, 2009). Ayrıca kadınlar her iki cinsiyet için de uygun görülmeyen görev ve sorumlulukları üstlenmektedirler. Günlük yaşantılarının sorumluluklarının yanında bir de bakıma muhtaç genç veya yaşlı bireylerle ilgilenmek de onlara düşmektedir. Diğer yandan ailenin “namusu” olarak görüldükleri için aşırı korumacı tutumlara maruz kalarak sıkı denetim ve sorumluluklar altında sosyal haklarından faydalanamamaktadırlar (Topçuoğlu 1978; Kaypak’tan, 2014).

Sahip olduğumuz biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farklı değerlerden beslenmektedir. Biyolojik cinsiyet kadın veya erkek olmayı tanımlayan anatomik ve fiziksel farklılıklarla ilişkilidir. Toplumsal cinsiyet ise, kadın ve erkek arasındaki toplumsal, sosyo-kültürel farklılıklardan beslenmekte olup, toplumun bizi nasıl gördüğüyle ve nasıl davranmamız gerektiğiyle ilgilenmektedir. Dökmen (2010)’e göre “kadınlık” ve “erkeklik” kavramlarının biyolojik farklılıkların aksine toplumsal roller ile şekillenmektedir (Bora, 2008b). Toplumsal cinsiyet kavramının kadın üzerindeki kısıtlayıcı rollerinden kurtulmak adına görev ve sorumluluk dağılımlarında adalet ve eşitlik olması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyette eşitlik; yasalar önünde kadın ve erkeğin aynı haklara sahip olması, aile ve toplum yaşantılarında ise kaynak ve hizmetlerden eşit yararlanmaları olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1998; Kaypak’tan, 2014).

Kadın Dostu Kentler

Mekânı şekillendiren meslek alanlarından; planlama, kentsel tasarım ve mimarlık disiplinleri “mekân” kavramını yakın zamana dek cinsiyet gözetmeyen bir olgu olarak değerlendirmiştir. Günümüzde kadınlar “eşitlik” anlamında kazanmış oldukları çeşitli haklara karşın kendilerine yüklenen toplumsal rollerden dolayı mekândan “eşit” bir şekilde yararlanamamaktadır. Kadın ve kent ilişkisi erkek ve kent ilişkisine göre daha zor ve yorucudur. Kent kadını daha zorlayıcı koşullarla karşı karşıya bırakmaktayken bazı durumlarda içine katarak güçlü kılabilir. Kentin kadını içselleştirebilmesi adına, yapılacak tasarım ve planlamalarda yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan kadın dostu yaklaşımların izlenmesi önem taşımaktadır (Altay Baykan, 2015). Kadınların yaşam kalitesinin yükseltilmesi için geliştirilecek plan ve politikalar biyolojik ve toplumsal farklılıklardan etkilenmemeli ve mekânsal beklenti her iki cins için de eşit ve adil bir şekilde karşılanmalıdır (Altay Baykan, 2015). Kadın-erkek eşitsizliğinin hâlâ devam ettiği kamusal mekânlarda, kadınların yaşantılarına, sosyo-kültürel, ekonomik ve mekânsal durumlarına bakılmaksızın toplumda yer alan bütün bireyler adına huzurlu, güvenli, eşit ve adil yaşam ortamları yaratılabilmesi için “Mekânsal planlama” anlayışı politika ve uygulamalara yansıtılmalıdır (Açıksöz, 2017a). Bu amaçla geliştirilen Kadın Dostu Kentler kadınların kentsel kazanımlardan etkin olarak yararlanabildiği, planlama ve tasarım süreçlerinde cinsiyet eşitliği yaklaşımını temel alan kentlerdir (Tekinbaş, 2013). Kadın Dostu Kentler Projesi planlama ve tasarım süreçlerine cinsiyet eşitliği yaklaşımının dahil edilmesiyle birlikte özellikle toplumun dezavantajlı kesimlerinin “ötekileşmiş kesimin” yaşam standartlarını yükselterek yaşanabilir kentlerin oluşumuna önemli katkılar sunacaktır. Kadın dostu olmak isteyen bir kent; kadınların karar alma süreç ve mekanizmalarına katıldığı, yaşam koşullarının tüm bireyler için aynı oranda iyileştirildiği, eşitlik sağlamaya yönelik strateji ve politikaların geliştirildiği bir kent olmalıdır (URL-1). Kadın Dostu Kentler Projesi kapsamında geliştirilen Yerel Eşitlik Eylem Planlarında (YEEP) yer alan 7 ana başlıktan (Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım, Kentsel Hizmetler, Kadına Yönelik Şiddet, Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı, Eğitim ve Sağlık Hizmetleri, Göç ve Yoksulluk, Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma) “Kentsel Hizmetler” başlığına yönelik temel konular şunlardır:

- Cinsiyet ayrımına yönelik verilerin toplanmasına olanak sağlayacak bir kayıt sisteminin oluşturulması,
- Kadınların kentsel hizmetlerden talep ve beklentilerinin açığa çıkarılması,
- Halkın sunulan kentsel hizmetler hakkında bilgilendirilmesi,
- Kadının sosyal yaşantıda görünürlüğünü ve ekonomik özgürlüğünü sağlamak amacıyla; kreş, bakımevi, yaşlı bakımevi sayılarının artırılması ya da koşullarının iyileştirilmesi,
- Kadın merkezlerinin çoğaltılması,
- Toplu taşıma ücretlerinin düşürülmesi (kadın doğum, çocuk ve diğer hastaneler için),
- Toplu taşıma duraklarından acil yardım hattına düğme ile (155) ulaşılması,
- İşaret levhaları herkes için okunabilir ve anlaşılabilir olması,
- Kamusal alanın daha iyi aydınlatılması,
- Kentsel planlama ve toplu konut alanlarında cinsiyete duyarlı yaklaşımların izlenmesi,
- Cinsiyete duyarlı yerel bütçe hazırlanması,

- Hizmetlerin mahalle ölçeğinde gerçekleştirilmesi,
- Eşitlik konusunda hizmet gruplarının farkındalığının artırılması (Şenol vd., 2010; Açiksöz'den, 2017a, Açiksöz, 2017b).

Kadın Dostu Kentler projesi kapsamında Avrupa ve Türkiye’de gerçekleştirilen eylemler Tablo 1 ve Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1. Proje Kapsamında Avrupa’da Gerçekleştirilen Faaliyetler (Şenol, 2008, Açiksöz, 2017a)

Örnek ülke/ Kent	Eylem
Belçika, Fransa, Finlandiya, İsveç, İtalya, Yunanistan	Karar organlarında kadın sayısı artırılmıştır.
Finlandiya, Norveç	Cinsiyet bazında istatistik ve derleme çalışmaları yapılmıştır.
Almanya/Essen-Frankfurt, Avusturya/Viyana, Fransa/Paris, İsveç/Stockholm, Lüksemburg/Dudelange	Eşitlik birimleri oluşturulmuştur.
Almanya/Hannover, Avusturya/Viyana, İspanya/Gijon-Madrid-Valencia, İsveç/Stockholm	Eşitlik planları hazırlanmıştır.
İtalya/Roma, İsveç/Göteborg, Hollanda/Rotterdam	Cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları yapılmıştır.
İngiltere/Bristol, İspanya/Barselona, Belçika/Vervier, İngiltere/Londra	Sivil toplumla kesintisiz diyalog kurulmuştur.
Almanya/Hannover, Finlandiya/Helsinki, İngiltere/Londra	Toplumsal cinsiyete duyarlı ulaşım planlaması yapılmıştır.
Avusturya/Viyana, İngiltere/Bristol	Cinsiyete duyarlı konut tasarımları yapılmıştır.
Almanya/Wiesbaden, Avusturya/Viyana, İngiltere/Coventry	Güvenlik ve şiddetin önlenmesine yönelik önlemler alınmıştır.

Kadın Dostu Kentler Projesi Türkiye’de 2006 yılında toplumsal cinsiyet eşitliği ilkelerinin yerel yönetim anlayışına yansıtılması ve kadın örgütleri ile yerel yönetim arasındaki işbirliği, diyalogların artırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu projeye ilişkin planlama ölçekleri ve karar konuları Tablo 3’te yer almaktadır. Programın ilk aşaması 2006-2010 yıllarında İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon olmak üzere beş ilimizde uygulanmıştır. Bu aşamanın ana paydaşı İçişleri Bakanlığı’dır. Proje Birleşmiş Milletler kuruluşları, Sabancı Vakfı, 10 ülke ve birçok kadın STK’ları tarafından desteklenmiştir (Şenol, 2008; Demirdirek ve Şener, 2014; Tekinbaş, 2015; Açiksöz, 2017a). İlk aşamada kat edilen olumlu gelişmeler ve taleplerden sonra 2011 yılında programın ikinci aşaması Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin, Samsun olmak üzere yedi ilimizde devam edilmiştir. Birinci aşamada olduğu gibi, ikinci aşamada da kadının karar alma süreçlerine katılımını sağlayan güçlendirme modelinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Programın bu aşaması Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (*United Nations Population Fund-UNFPA*) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (*United Nations Development Programme-UNDP*) ile yürütülürken İsveç Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (*Swedish International Development Cooperatin Agency-SIDA*) tarafından finanse edilmiştir (URL-2).

Proje yaklaşımı aşağıdaki başlıklarda incelenebilir (URL-1): **Yerel sahiplik, Diyalog ve Katılım; Yerel Eşitlik Eylem Planları:** Program ortağı olan tüm illerde ilgili kurum ve kuruluşların bir araya gelmesiyle ilde yaşayan kadınların ihtiyaç ve talepleri 6 ana başlık halinde inceleyerek kurumların görevlerini belirleyen YEER’ler hazırlanmaktadır. **İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulları:** Birleşmiş Milletler’in "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (*The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women-CEDAW*) ve Ulusal Eşitlik Eylem Planı doğrultusunda oluşturulan İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulları, kentlerin kadın dostu olma gayretlerini realist bir şekilde izleyebilmektedir. **Eşitlik Birimleri/Masaları:** Valiliklerde, il müdürlüklerinde ve belediye gibi resmi kurumlarda oluşturulan eşitlik birimleri YEER doğrultusunda kurumlara yönelik eylem planları hazırlamak, programın gelişimini izlemek ve denetlemek, çözümler getirmekten sorumludurlar. **Sivil Toplum Desteği- Hibe Programı:** YEER’lerin uygulanma ve hayata geçirilme süreçlerinde STK’ların üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi önemlidir (URL-1).

Tablo 2: Kadın Dostu Kentler Projesi Kapsamında Türkiye’de Gerçekleştirilen Faaliyet Örnekleri (URL-2’den değiştirilerek).”

	İl	Eylem Örneği
“Projenin İlk aşaması (2006-2010)	İzmir	Halka geniş katılımı periyodik olarak cinsiyet eğitimleri verilmiştir. Ayrıca imar yönetmeliği değişimlerinde kadın kuruluşları davet edilerek görüşleri değerlendirilmiştir.
	Kars	Kadın STK’ları, kent konseyi kadın meclisi başkanının da yer aldığı bir heyet mahalleleri ziyaret ederek, kadınların ihtiyaç ve sorunları saptandıktan sonra planlama sürecine yön verilmiştir.
	Nevşehir	Yerel yönetim tarafından Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitlik Şartnamesi imzalanmıştır.
	Şanlıurfa	Mahalle kurulu oluşturulmuş ve kadınların mahalle yönetiminde söz sahibi olmalarını sağlamak amacıyla cinsiyet eğitimleri verilmiştir.
	Trabzon	Eşitlik Birimleri Çalıştayı gerçekleştirilmiş ve bu kapsamda tüm paydaşların YEPP’i sahiplenmesine katkı sunulmuştur.
	Adıyaman	Kadın STK’ları Platformu kurulmuş ve Kadın Dayanışma Merkezi’nin kurulması yönünde adımlar atılmıştır.
Projenin İkinci aşaması (2011-2014)	Antalya	Belediye üzerine düşen görev ve faaliyetleri ayrı bir YEPP’e dönüştürerek toplumsal cinsiyeti stratejik hedef haline getirilmiştir.
	Bursa	Belediye Meclisi Eşitlik Komisyonu aracılığıyla meclise sunulan önergelerin toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine uygunluğu denetlenmiştir.
	Gaziantep	Düzenli atölye çalışmalarıyla toplumsal cinsiyet, şiddet, ayrımcılık gibi çeşitli konularda farkındalık çalışmaları yapılmıştır.
	Malatya	Aile Danışma Merkezi’nde yer alan Kadın Danışma Masası’nda şiddete uğrayan kadınlar başta olmak üzere tüm kadınlara ücretsiz danışmanlık hizmetleri verilmiştir.
	Mardin	Şiddet mağduru kadınlara verimli hizmet sunabilmek adına Krize Acil Müdahale Ekibi kurulmuştur.
	Samsun	Yerel düzeyde cinsiyete duyarlı veri eldesi ve etki analizi anlamında bir ilk olma özelliği taşıyan İhtiyaç Analizi geliştirilmiştir.

Tablo 3: Kadın Dostu Kent Planlama Ölçekleri ve Karar Konuları (Altay Baykan, 2015).

KARAR KONULARI					
	Genel Hedefler Kalite Ölçütleri	Ulaşım Erişilebilirlik	Kent Merkezi Kentsel Hizmetler	Açık-Yeşil Alanlar Parklar	Kamusal Alanlar Ortak Kullanım Alanları
Kent bütünü	Toplumsal cinsiyet eşitliği gözetin bir kent nasıl olmalıdır?	Kent bütününe uygun olan ulaşım sistemi hangisidir? Erişilebilirlik nasıl tanımlanmalıdır?	Merkez kurgusu ve hiyerarşisi nasıl olmalıdır?	Açık-yeşil alan sistemi nasıl kurgulanmalıdır? Kentteki değişik açık alan tipolojileri nelerdir?	Kamusal alanın tanımı nasıl olmalıdır? Kamusal alanların kentte dağılım, fonksiyon ve güvenilirliği nasıl olmalıdır?
Semt- Mahalle	Semt ve mahalle tanımı ve kimliği nasıl olmalıdır? Kadının yaşantısını kolaylaştıracak neler olmalıdır?	Semt ve mahallelerin merkez ve ulaşım ölçütleri hangi ilkelere dayandırılmalı ve nasıl bir ulaşım tipi değerlendirilmelidir?	Ticari faaliyet ve kentsel hizmet yer seçimleri ve fiziksel özellikleri neler olmalıdır?	Farklı açık-yeşil alan tipleri nasıl ayrışabilir ve bu alanların tasarım, erişilebilirlik standartları nelerdir?	Mahallede yer alması gereken kamusal mekânlar nelerdir? Bu mekânların güvenlik, erişim ve konforu nasıl olmalıdır?
Sokak	Sokak kimidir? Kadın açısından nasıl tanımlanmalıdır? Güvenlik sorunu nasıl çözümlenmelidir?	Sokakta güvenlik nasıl sağlanabilir? Sokak tiplerinin fiziksel özellik ve standartları nelerdir?	Ulaşım tiplerine göre değişen sokak tipleri kadın açısından nasıl planlanmalıdır?	Sokak donatıları ve bitkilendirmesi nasıl olmalıdır?	Kamusal mekân olarak sokak nasıl tasarlanmalıdır? Kadının sokakta güvenliği nasıl sağlanmalıdır?
Yapı	Konut alanlarında farklı yapı tipleri nasıl kurgulanmalıdır? Mimari kimlik ve kadın ilişkisi nasıl korunmalıdır?	Ulaşım ve erişim nasıl planlanmalıdır? Yapı girişleri, rampa ve merdivenler nasıl düzenlenmelidir?	Yapıların özellikleri nasıl saptanmalıdır? Farklı işlevdeki yapılarda mimari çözümler nasıl olmalıdır?	Yapı grupları ve bireysel yapılarda açık alan kullanımı nasıl olmalıdır ve mekânların standartları nelerdir?	İç ve dış mekân ilişkisi nasıl kurgulanmalıdır? Ortak kullanım alanlarında yapılması gereken düzenlemeler nelerdir?

Mekânsal Planlamada Kadın Dostu Kent Yaklaşımı

Kent hizmetlerine erişimin adil olarak sağlanması bir kentli hakkıdır. Bu hak kapsamında kadınların da yer aldığı ötekileştirilmiş kesimin gereksinimlerinin öncelikle ele alınması ve eşitliğin sağlanması için çaba gösterilmesi gerekmektedir (Açıksöz, 2017a). Mekânlar, mekânsal (ulaşım, erişilebilirlik, aydınlatma vb.) ve sosyal engelleri (toplumsal yapı, sorumluluklar, güven duygusu vb.) en aza indirmeyi ya da tamamen yok etmeyi amaçlayan kadın dostu yaklaşımlar (Tablo 4) doğrultusunda tasarlanmalıdır (Yıldız, 2009).

Tablo 4: Kadın Dostu Kentler İçin Farklı Ölçeklerde Planlama ve Tasarıma Yönelik Öneriler (Kiper vd., 2016'dan değiştirilerek)

	Planlamaya Yönelik Öneriler	Tasarıma Yönelik Öneriler
Kent Ölçeği	Yeşil kuşak, yeşil kama, yeşil yol ve altyapı gibi sistemlerle kent bütünleştirilmelidir.	Kadınların boş zamanlarını değerlendirmelerine olanak sunacak hobi ve çatı bahçeleri, kentsel tarım uygulamalarına yer verilmelidir.
	Ekolojik sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma temelli yaklaşımlar dikkate alınmalıdır.	Farklı iklim koşullarına ve farklı faaliyetlere uygun aktivite alanları tasarlanmalıdır.
	İnsan temelli yaklaşım ele alınmalıdır.	Kadınların ve engellilerin gündelik hayatını kolaylaştıracak şekilde yaya yolları ve bisiklet yolları tasarlanmalıdır.
	Mekânsal kullanımlara erişilebilirlik sağlanmalıdır.	Toplu taşıma olanaklarının sağlanması, yeterli otopark olanağı sağlanmalıdır.
	İmar planları mekânsal kullanım çeşitliliğine olanak sağlayacak aktivitelerle zenginleştirilmelidir.	Mekân kullanım çeşitliliği sağlayacak alanlar tasarlanmalıdır.
	Yaşam kalitesini yükseltecek güvenli mekânlar oluşturulmalıdır.	Çıkma sokak, sağır cephe vb. görüş açısını zayıflatacak tasarımlardan kaçınılmalıdır. Sokak, cadde, park, alt ve üst geçitler uygun bir şekilde aydınlatılmalıdır. Bilgilendirme işaret ve tabelaları yeterli olmalıdır.
Mahalle Ölçeği	Toplu taşıma araçlarıyla güvenli erişilebilirlik sağlanmalıdır.	Toplu taşıma duraklarının mesafesi en fazla yaya yürüme mesafesinden (600 m'den) daha uzun olmamalıdır.
	Mekânsal planlama aşamalarında kentsel kimliği vurgulayan uygulamalara yer verilmelidir.	Kent peyzajına, kültürel ve mimari yapıya uygun malzemelerle yapılaşma sağlanmalıdır.
	Çalışma alanları yaşam alanlarıyla ilişkilendirilmelidir.	Yerleşim ve ticaret alanlarının etkileşim halinde olduğu tasarımlara yer verilmelidir.
Sokak Ölçeği	Erişilebilirlik sağlanmalıdır.	Mekânlar arasındaki ilişkiyi güçlendiren yaya bağlantı noktaları ile erişim kolaylaştırılmalıdır.
	Mekânsal kullanım çeşitliliği artırılmalıdır.	Pazar yerleri, panayır ve kermesler ile kadınların ekonomik ve sosyal anlamda güçlenmeleri sağlanmalıdır.
	Mekânda aidiyet duygusu hissettirilmelidir.	Kullanıcıların kendilerini oraya ait hissedebilecekleri mekânlar oluşturulmalıdır.
	Sokaklar kullanıcı dostu olmalıdır.	Yaya öncelikli ulaşımın önemsendiği, uygun noktalarda bisiklet yollarının yer aldığı sokaklar tasarlanmalıdır.
	Kullanım çeşitliliği sunulmalıdır.	Farklı temalarda sokaklar tasarlanmalıdır (Alışveriş, yeme-içme, sanat, kültür vb.).
	Güvenli mekânlar yaratılmalıdır.	Olası kaza risklerine karşı gerekli önlemlerin alındığı, izleme ve kontrol mekanizmalarının sağlandığı iyi bir aydınlatma sistemine sahip sokaklar tasarlanmalıdır.

2. Materyal ve Metot

Materyal

Araştırma kapsamında “Kadın Dostu Kentler Projesi” kapsamında yer alan yurt içi ve yurt dışındaki örnekler analiz edilmiş, kadın dostu kent planlama ölçek ve karar konuları incelenmiştir. Bu araştırmanın ana materyalini Bolu il merkezine 52 km uzaklıkta bulunan ve 2015 yılından itibaren Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO*) Geçici Miras Listesinde aday olarak yer alan; ayrıca 2018 yılında Türkiye'nin 15. Sakin Şehri (*Cittaslow*) unvanını elde etmiş

Mudurnu İlçesi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında; Mudurnu Belediyesi'nin yetkilileriyle görüşmeler yapılmış ve ilçeye ait haritalar (1/5000 ölçekli imar planı ve sit alan sınırı) ve fotoğraflar belediye yetkililerinden temin edilmiştir. Araştırmanın diğer önemli materyallerini ise Mudurnulu kadınlarla yapılan derin mülakat çalışması oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kadınların nasıl bir kentte yaşadığı, ne kadar adil yaşadığı sorgulanarak ilçede kadının yaşam standartlarının yükseltilmesi amaçlanmıştır. Derin mülakat sonuçları özetlendikten sonra sonuçlar Adobe-Photoshop CS6 programından yararlanılarak harita üzerine kodlanmış, mekânsal zonlamalar yapılmış ve materyal olarak değerlendirilmiştir.

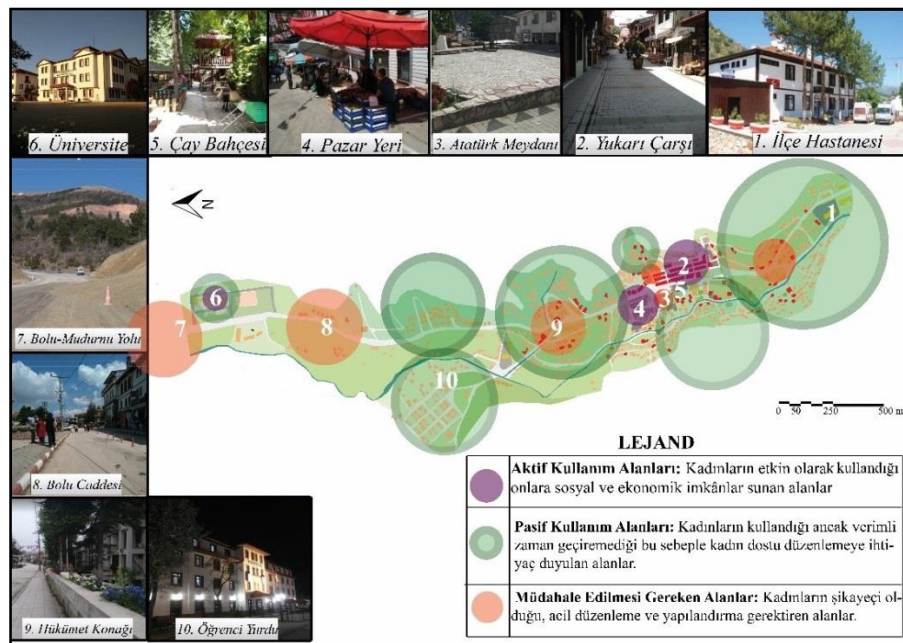
Metot

Çalışmanın yöntemi; veri toplama, analiz, değerlendirme ve sonuç-önerilerin sunulması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır. Konuya ilişkin veri toplama sürecinde; kadın, kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet, cinsiyete duyarlı bütçeleme, kadın dostu kent, Mudurnu, Mudurnu kadını, Mudurnu'nun peyzaj potansiyeli gibi anahtar kelimeler ile literatür taraması yapılmıştır ve bu esnada Mudurnu Belediye'sinin kamuya açık belgeleri gözden geçirilmiş, ilgili belgeler temin edilmiştir (1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı ve Sit alan sınırı, İlçe ile ilgili fotoğraflar). Araştırmanın analiz ve değerlendirme aşamasında; kadın ve kent ilişkisini en doğru şekilde saptayabilmek adına 20 farklı sosyal statüdeki kadınla derin mülakat çalışması gerçekleştirilmiştir. Derin mülakat sorularının hazırlanmasında Kadın Dostu Kentler Projesi'nde yer alan karar konuları (ulaşım/erişilebilirlik, kent merkezi/kentsel hizmetler, açık-yeşil alanlar/ parklar, kamusal alanlar/ortak kullanım alanları) (Altay Baykan, 2015) baz alınmıştır. Analiz aşamasında; yapılan derin mülakat verileri analiz edilerek, ifade edilmiş ve tüm veriler Adobe-Photoshop CS6 programında harita üzerine işlenerek, kadınların dış mekân kullanımına ilişkin mekânsal zonlamalar (aktif/kadın dostu alanlar, müdahale edilmesi gereken/kadın düşmanı-eril alanlar ve pasif/nötr alanlar) yapılmıştır. Son aşamada; toplanan tüm veriler ve derin mülakat sonuçları değerlendirilmiş; bu doğrultuda mekân kullanım sıklıklarına yönelik tespitler ve planlama önerilerinde bulunulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Bireysel özellikler

Kadının kamusal alandan beklenti, şikâyet ve taleplerini belirleyebilmek adına Mudurnu İlçesi'nde yaşayan kadınlarla derin mülakat çalışması gerçekleştirilmiş ve sonuçlar nitel olarak analiz edilmiştir. Derin mülakat sorularında kadınların mekânlara ulaşımı ve erişimi, kentsel hizmetlerden faydalanma düzeyleri, açık-yeşil alan kullanım düzeyleri sorgulanmıştır. Elde edilen veriler harita üzerine kodlanarak, Mudurnu İlçesi'nde kadınların dış mekân kullanımlarına ilişkin zonlamalar yapılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Mudurnu İlçesi'nde kadınların dış mekân kullanımlarına ilişkin zonlama

Aktif Kullanım Alanları

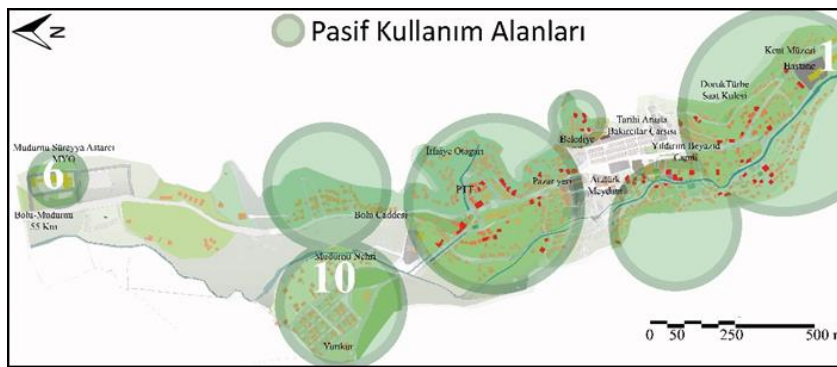
Mudurnu’lu kadınlarla yapılan görüşmeler sonucunda kadınların ilçe içerisinde en çok pazar yerini (4 Numaralı Alan), Bakırcılar Çarşısı’nı (2 numaralı alan) ve Bolu merkezde yer alan Abant İzzet Baysal Üniversitesi’ne bağlı Mudurnu Süreyya Astarıcı Meslek Yüksek Okulu’nu (MYO) (6 numaralı alan) “sadece eğitim amaçlı” kullandıkları belirlenmiştir. Altay Baykan (2015)’a göre kentte bulunan pazar yerleri ve ticaret merkezleri kadınların kent hayatında aktif bir şekilde rol almalarında ve küçük gelirler elde etmelerinde önemli bir yere sahiptir. Bu düşünceden ve kadınlarla yapılan görüşmelerden yola çıkılarak Mudurnu İlçesi’nde yer alan pazar yeri ve Bakırcılar Çarşısı’nın kadınlara “istihdam” ve “sosyal imkânlar” sunduğu savunulabilir. Bir ülkenin kalkınmasında kadın istihdamının sağlanmasına olanak sunan mekânların önemi Durmaz (2016) tarafından vurgulanarak çalışma hayatının kadını aktifleştirdiğine değinilmiştir. 1997’de Kanada’da yapılan bir araştırma sonucunda emekli ve dul kadınların yoksulluk düzeyinde gelire sahip oldukları için çalışmak zorunda kaldıkları saptanmıştır (Janzen, 1998; Durmaz’dan, 2016). Bu örnek Mudurnu İlçesi ile ilişkilendirildiğinde İlçede yaşlı ve orta yaşlı olarak sınıflandırılan kadın sayısının fazlalığı, küçük bir yerleşim olması gibi sebeplerden pazar yeri ve yukarı çarşı gibi mekânların hem maddi hem de manevi bakımdan kadınlara aktif bir yaşantı sunduğu söylenebilir. TÜİK 2017 yılı verilerine göre Mudurnu ilçesinde yaşayan kadınların %2.9’u yaşlı grubuna (80-99), %16’sı orta yaşlı grubuna (66-79) girmektedir (TÜİK, 2018). Toksöz (2007) tarafından kadınların eğitim durumları, iş gücüne katılımları ve sosyalleşmeleri arasında paralel bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin kültürel değerler çerçevesinde şekillendiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda Mudurnu İlçesi’nde yer alan Süreyya Astarıcı MYO’nun kadınlara “eğitim” olanağı sunduğu için özellikle genç kadınlar tarafından aktif kullanılan bir alan olduğu düşünülmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Mudurnu İlçesi’nde aktif kullanım alanları

Pasif Kullanım Alanları

Derin mülakat çalışmaları esnasında ilçede yer alan mekânlardan; hastanenin (1 numaralı alan) hastaların ya da yakınlarının zaman geçirebileceği kadar kapsamlı bir bahçeye sahip olmadığı, öğrenci yurdu (10 numaralı alan) ve çevresinde ise rekreatif olarak sunacak mekânların azlığı gibi konular, kadınlar tarafından dile getirilmiştir. Mudurnu Süreyya Astarıcı MYO (6 numaralı alan) Kampüs Yerleşkesi’nin ise kullanım çeşitliliği sunacak aktivite ve alanlarının kısıtlı olması sebebiyle aktif olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir. Kadınlarla yapılan görüşmeler esnasında kamusal alanların özellikle parkların yetersiz, bakımsız ve tekdüze olmalarına karşın kullanıldığının, ancak bu alanlarda verimli zaman geçirilemediğinin üzerinde durulmuştur. Kadınların birçoğu tarafından toplu konut alanları, park alanları, kamu kurumlarının bahçeleri gibi alanların ihtiyaç dahilinde kullanıldığı beyan edilmiştir. Kaypak (2014)’a göre mekânların uzaklığı, monotonluğu, güvensizliği ve bakımsızlığı gibi etkenler kadının kent içerisindeki hareketini kısıtlayarak pasifleştirmektedir. Kent bütününe kadını pasifleştirdiği tespit edilen noktalarda gerçekleştirilecek küçük mekânsal müdahaleler kadınların refahını artıracaktır (Altay Baykan, 2015). Bu kapsamda ilçe içerisinde kadını “pasifleştirdiği” tespit edilen noktalarda (Şekil 3) küçük müdahaleler (Ulaşım sistemindeki aksaklıkların giderilmesi, gerekli yapısal ve bitkisel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, donatı eksikliklerinin giderilmesi vb.) gerçekleştirilmelidir.

Şekil 3. Mudurnu İlçesi'nde pasif kullanım alanları

Müdahale Edilmesi Gereken Alanlar:

Yapılan görüşmeler sonucunda kadınların büyük bir çoğunluğunun kentin sirkülasyon sisteminden şikayetçi olduğu belirlenmiştir. Özellikle Bakırcılar Çarşısı'nda (2 Numaralı alan) Arnavut kaldırımlarının kilit parke taş ile değiştirilmesi kentin tarihi dokusunu bozduğu için ilçe kadın esnaflarını rahatsız ettiği ifade edilmiştir. Bir diğer büyük sorun teşkil eden alan da Bolu- Mudurnu yoludur (7 numaralı alan). Yapımı henüz tamamlanmamış keskin virajlı ve bozuk zeminli yol tehlikelidir. Kent dokusuyla uyumsuz, yapılaşmış, donatı eksikliği olan ve güvensiz bir diğer alan ise “Atatürk Meydanı” (3 numaralı alan)’dır. “*ActionAid International*” isimli STK’nın Nepal’de gerçekleştirdiği bir çalışmada ulaşım, aydınlatma, kirlilik gibi kamusal hizmet yetersizliğinden kaynaklı sorunların yaşandığı şehirlerde kadınların taciz, şiddet, korku hissine daha çok maruz kaldığı saptanmıştır (Altay Baykan, 2015). Altay Baykan (2015)’a göre kadınların ihtiyaç ve talepleri göz önüne alınarak eşitlikçi bakış açısıyla tasarlanan kentler yaşamalarına olumlu katkılar sunacaktır. O halde görüşmeler sonucunda tespit edilerek müdahale gerektirdiği belirlenen alanlarda (Şekil 4) kadınların “refah seviyesini” yükseltmek adına kadın dostu düzenlemeler ve kentsel hizmetlerin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Şekil 4. Mudurnu İlçesi'nde müdahale edilmesi gereken alanlar

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma alanı olan Mudurnu İlçesi'nin kent dokusu “Kadın Dostu Kent Planlama ve Tasarım Ölçütleri” rehberliğinde yapılan derin mülakat ve zonlama çalışmaları ile kadınların dış mekânı kullanımlarına göre “aktif, pasif ve müdahale edilmesi gereken alanlar” olarak belirlenmiştir. Bu çalışma doğrultusunda Mudurnu yerleşiminin ele alınması ve kadın dostu kente doğru dönüştürülmesi önerilmektedir. Kadın Dostu Kentler Projesi'ne dahil olan illerin valilik ve belediyelerine UNFPA Temsilcisinin imzasıyla, 3 Şubat 2010 tarihli yazı ekinde kadın dostu kent ölçütleri verilmiştir: İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisinde kadınların temsil oranı, İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu'nun varlığı, şiddeti önlemeye yönelik siyasi taahhüdün varlığı, eşitlik birimi-ofisi-masasının varlığı, özel hedefleri olan YEEP'lerin varlığı, personele cinsiyet eşitliği eğitiminin verilip verilmediği, cinsiyet ayrımlı verilerin depolanıp depolanmadığı, İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisinde kadın-erkek eşitliği komisyonlarının varlığı, kadınların hizmetlere erişimini kolaylaştıracak proje ve faaliyetlerin varlığı, kentsel planlama ve tasarımda kadın kuruluşlarının görüşlerinin değerlendirilip değerlendirilmediği sorgulanmıştır (URL-2). Bu sorulara olumlu yanıtlar verilebilmesi için kadın dostu kentsel altyapının geliştirilmesi gerekmektedir. Mudurnu İlçesi'nin kadın dostu bir kent olabilmesi için öncelikle kadın dostu politika ve stratejilerin belirlenmesi, bu doğrultuda faaliyetlerin planlanması ve bu faaliyetleri gerçekleştirmek için cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçelemenin yapılması önem taşımaktadır. Kadın dostu kent olma ölçütlerinin

yerine getirilmesi kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten bir kentin nasıl olması gerektiği, hangi ulaşım sisteminin kent bütününe uygun olacağı ve kadının yaşantısını kolaylaştıracağı, kentte açık-yeşil alan sistemi ve merkezin nasıl kurgulanması gerektiği, kamusal alanların nasıl tasarlanması gerektiği, fonksiyonları ve güvenilirliği gibi konuların üzerinde durulmalıdır. Sorunların aşılmasında yeni yaklaşımların izlenmesi, cinsiyete duyarlı verilerin depolanması, cinsiyete duyarlı bütçeleme yapılması (Açıksöz, 2017b) önem teşkil etmektedir. Sonuç olarak, Mudurnu İlçesi için kadın dostu kentsel planlama ve tasarım önerileri Tablo 5'te verilmiş ve Şekil 5'te öneriler harita üzerinde sunulmuştur.

Kadını “öteki” ve “hapis” olmaktan kurtaracak, kentsel mekânda yaşam standartlarını yükseltecek yeni plan ve politikaların üretilmesi, uygulanması ve uygulamaların izlenmesi “kentin çağdaşlaşması” ve “kadının insan haklarının” sağlanması hususunda önemli bir adım olacaktır.

Tablo 5: Mudurnu İlçesi için Kadın Dostu Kentsel Planlama ve Tasarım Önerileri

PLANLAMA VE TASARIM ÖNERİLERİ

Ulaşım ve Erişilebilirlik

- Kent bütünündeki yollar, yaya yolları ve kaldırımlarda kadınların gündelik yaşantıları göz önüne alınarak onarım ve yenileme çalışmaları gerçekleştirilmelidir.
- Kadınlara ulaşım kolaylığı sağlamak adına çevre dostu ulaşma (bisiklet kullanımına) yönelim artırılmalı, kent bütününü kapsayan bir bisiklet sirkülasyon sistemi kurgulanmalı ve halk (özellikle kadınlar) teşvik edilmelidir.
- Kentin belirli noktalarına (üniversite, toplu konut alanları, yukarı çarşı girişi) bisiklet park ve kiralama noktaları oluşturularak kadınlara kullanım kolaylığı sağlanmalıdır.

Kent Merkezi- Kentsel Hizmetler

- Kent bütününde bulunan eski miş, bakımsız donatılar de ğiştirilmeli, belirlenen noktalarda yapılacak peyzaj düzenlemeleri ile kadınlara hitap eden, güven veren mekânlar tasarlanmalıdır.
- Atatürk Meydanı kadınların kent yaşantısından kopmadan aileleriyle birlikte veya kendi başlarına zaman geçirebilecekleri bir alan (açık hava sineması) olarak tasarlanmalıdır.
- Açık hava sineması olarak kullanılması düşünölen Atatürk Meydanı'nda haftanın belirli günlerinde sanatsal aktiviteler (resim, müzik, tiyatro etkinlikleri) gerçekleştirilerek kadınların aktif katılımı sağlanmalıdır.
- Kent merkezinde bulunan تنها yerler (Atatürk Meydanı, toplu konut alanları, Mudurnu Nehri ve çevresi) uygun/yeterli düzeyde aydınlatılmalıdır.

Şekil 5: Mudurnu İlçe Merkezi İçin Öneriler

Açık-Yeşil Alanlar

- Mudurnu Nehri ve çevresi doğal kaynakların korunması ve gelişimini sağlamak adına yeşil koridor olarak planlamalı, nehir çevresinde kadınların güvenli kullanabileceği manzara noktaları ve yürüyüş alanları oluşturularak, donatı elemanlarına yer verilmelidir.
- Park alanları yeniden yapılandırılarak, donatı eksiklikleri giderilmeli, kadınların çocuk bakımına yardımcı olması için tek tip çocuk oyun grupları yerine daha ilgi çekici olanlar tercih edilmelidir.

Kamusal Alanlar ve Ortak Kullanım Alanları

- Hem kültürel varlıkların korunması hem de kadınların aidiyet hislerini kaybetmemeleri için kent merkezinde yer alan kültür alanları ve yapıları korunmalıdır.
- Kamu kurumlarının (hastane, okul) bahçelerinde peyzaj düzenlemeleri yapılarak kadınların beklerken dinlenebileceği mekânlar tasarlanmalıdır.
- Ortak kullanım alanlarında güvenlik üst seviyede tutularak kent bütününe etkin bir kamera sistemi kurulmalıdır.

Teşekkür

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğü tarafından, Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) olarak 2018-FEN-CY-004 proje numarasıyla desteklenmektedir.

Kaynaklar

- **Açıksöz S (2017a).** Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Mekânsal Planlama İlişkisi: Kadın Dostu Kentler. Kamusal Alanların Mekânsal Organizasyonu, Ed. S. Çelikyay, Bartın Üniversitesi Yayınları No:30, Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları No:01, ISBN: 978-605-9895-14-9, s. 119-140.
- **Açıksöz S (2017b).** Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liğinin Dış mekâna Yansımaları: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme. Toplumsal Cinsiyet ve Kent mekân Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, s. 114-138.
- **Akgül Ç (2011).** “Eskiye Zaman”ın Kadın Belleğinde Eskitemediği Mekânlar: Ayla Kutlu ve Mekân İlişkisi Analizi. Ankara Üniversitesi Yayınları, Fe Dergisi, No: 01, Ankara, s. 95-107.
- **Akın A (2009).** Sosyal Dışlanma ve Kadın Sağlığı. Sosyal Hizmet Sempozyumu’09. <http://www.bukcam.baskent.edu.tr/dokumanlar/konularimiz01.pdf>, Erişim: 14.07.2018.
- **Alkan A (2011).** Şehircilik Çalışmalarının Zayıf Halkası: Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar-Prof. Dr. Nermin Abadan Unat’a Armağan, Ed. S. Sancar, Koç Üniversitesi Yayınları: 9, 1. Cilt, İstanbul, s. 343-414.
- **Altay Baykan D (2015).** Yerel Yönetimler İçin Kadın Dostu Kent Planlaması ve Tasarım İlkeleri Kitabı. Uzerler Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti., Ankara, 114 s.
- **Bora A (2008a).** Sivil Toplum Kuruluşları İçin Toplumsal Cinsiyet Rehberi. Yay. Haz. G. Köker, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 28 s.
- **Bora A (2008b).** Kadın-Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitici Kılavuzu. Birleşmiş Milletler Sığınmaevleri Projesi Ders Notları, Ankara.
- **Demirdirek H, Şener Ü (2014).** 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Ocak 2014.
- **Dökmen ZY (2009).** Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- **Dublen Y (2014).** Türkiye’de Kadının İş Gücüne Katılımı ve Belirleyicileri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- **Durmaz Ş (2016).** İşgücü Piyasasında Kadınlar ve Karşılaştıkları Engeller. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (3): 37-60.
- **Kaypak Ş (2014).** Toplumsal Cinsiyet Açısından Kente Bakmak. Niğde Üniversitesi Yayınları, İBFF Dergisi No:01, Cilt: 7, s. 344-357.
- **Kiper T, Korkut A, Üstün Topal T (2016).** Mekânsal Planlamada Kadın Dostu Kent Yaklaşımı. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 5 (26): 1777-1796.
- **Özdemir A (2009).** Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği. Süleyman Demirel Üniv. Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 1, s. 144-153.
- **Sancar A (2011).** Önsöz. Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar-Prof. Dr. Nermin Abadan Unat’a Armağan, Ed. S. Sancar, Koç Üniversitesi Yayınları: 9, 1. Cilt, İstanbul, s. 9-14.
- **Sarı VI, Yener IN, İnan Ö (2018).** Mekânsal Planlama Sistemine İlişkin Değerlendirme Raporu. TC Kalkınma Bakanlığı Yayın No: 2988, Ankara, s. 63.
- **Schick IC (2016).** Mekânın Cinsiyeti Vardır. Kentsel Yaşam ve Sürdürülebilirlik, Esenler Belediyesi, Esenler Şehir Düşünce Merkezi, Ed. E. Erdönmez Dinçer ve A. Can, Şehir Yayınları (11): 93-106.
- **Şafak G (2013).** Kadın ve Kent İlişkisinde Yerel Yönetimler Nevşehir İli Örneğinde Kadın Dostu Kentler. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- **Şahin M (2012).** Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe ve Türkiye: Kavram ve Yöntem Sorunları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.
- **Şenol N (2008).** Kadın Dostu Kentler Avrupa’dan Örnekler. Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı, Ankara, 16 s., <https://docplayer.biz.tr/16546623-Kadin-dostu-kentler-avrupa-dan-ornekler.html>, Erişim:10.07.2018.
- **Tekinbaş E (2013).** Kadın Dostu Kentler. TMMOB Şehir Plancıları Odası Haber Bülteni, Kadın Özel Eki 2, s. 20-23.
- **Toksöz G (2007).** İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler, Çalışma ve Toplum, 2007/4, s. 57-79.

- **URL-1:** Kadın Dostu Kentler. <http://www.kadindostukentler.com/content/ /kdk-brosur-2014.pdf>, Erişim: 10.06.2018.
- **URL-2:** Kadın Dostu Kentler Projesi Ara Dönem Kitapçığı. <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kitapcik-1.pdf>, Erişim: 09.07.2018.
- **Vatandaş C (2011).** Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin algılanışı. Sosyoloji Konferansları, (35):29-56. <http://dergipark.gov.tr/iusoskon/issue/9517/118909> Erişim:10.07.2018.
- **Yıldız T (2009).** “Kadın Dostu Kent” Kavramının İzmir Ölçeğinde Tartışılması. İzmir Kent Sempozyumu. Makina Mühendisleri Odası Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi 8-10 Ocak, İzmir.